

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna Dz.U.2023 po. 1798 opracowanie Marcin Niedopytalski

Rozporządzenie reguluje sposób organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Jego podstawą prawną jest Prawo oświatowe z 2016 roku, które nakłada na te jednostki obowiązek wspierania uczniów, rodziców i nauczycieli. Celem pomocy jest wspieranie rozwoju uczniów oraz zapewnienie im możliwości pełnego uczestnictwa w środowisku edukacyjnym i społecznym.

Definicja pomocy: Pomoc psychologiczno-pedagogiczna koncentruje się na rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb edukacyjnych uczniów oraz ich potencjału rozwojowego. **Adresaci pomocy:** Pomoc kierowana jest do uczniów, rodziców oraz nauczycieli i ma charakter dobrowolny oraz nieodpłatny.

Powody udzielania pomocy:

Niepełnosprawność,

Zaburzenia zachowania,

Trudności adaptacyjne,

Choroby przewlekłe,

Specyficzne trudności w uczeniu się,

Sytuacje kryzysowe.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna może być udzielana w różnych formach, dostosowanych do potrzeb uczniów: **Zajęcia rozwijające uzdolnienia:** Dla uczniów wybitnie uzdolnionych, organizowane w grupach maksymalnie 8-osobowych. **Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne i logopedyczne:** Dla uczniów z zaburzeniami rozwojowymi. **Zindywidualizowana ścieżka edukacyjna:** Dla uczniów, którzy z powodu stanu zdrowia nie mogą uczestniczyć we wszystkich zajęciach w sposób tradycyjny.

Obowiązki dyrektora i nauczycieli

Dyrektor: Odpowiada za organizację pomocy, współpracując z rodzicami, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami. **Nauczyciele:** Prowadzą bieżącą obserwację uczniów, udzielają im wsparcia w razie potrzeby oraz współpracują w ramach zespołów ds. pomocy. Rozporządzenie nakłada obowiązek współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami wspierającymi rodziny i dzieci. Każda forma udzielanej pomocy musi być dokumentowana. Nauczyciele i specjaliści zobowiązani są do oceny efektywności wsparcia oraz opracowywania rekomendacji na przyszłość. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest kluczowym elementem wsparcia uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego. Zespoły opracowujące indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne mają obowiązek uwzględniać zalecenia zawarte w orzeczeniach.

Wyjątkowe formy pomocy

- **Klasy terapeutyczne:** Dla uczniów wymagających intensywnej pomocy, w grupach do 15 osób.
- **Warsztaty i konsultacje:** Dla nauczycieli i rodziców, aby zwiększyć skuteczność podejmowanych działań.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 roku stanowi kompleksowy system wsparcia dla uczniów, nauczycieli i rodziców w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dzięki szerokiemu zakresowi form pomocy, dostosowanemu do indywidualnych potrzeb, umożliwia ono stworzenie przyjaznego środowiska edukacyjnego wspierającego rozwój każdego ucznia.

Geneza i cele rozporządzenia

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w polskim systemie edukacji odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu równych szans edukacyjnych wszystkim uczniom, niezależnie od ich indywidualnych potrzeb czy trudności. Rozporządzenie z 2017 roku, będące rozwinięciem zapisów Prawa oświatowego z 2016 roku, powstało jako odpowiedź na rosnące potrzeby uczniów w kontekście dynamicznych zmian społecznych, kulturowych i technologicznych.

Celem pomocy jest:

1. Rozpoznanie indywidualnych potrzeb uczniów.
2. Zapewnienie warunków sprzyjających pełnemu rozwojowi.
3. Zwiększenie skuteczności działań dydaktycznych i wychowawczych w szkołach.

Rozporządzenie szczegółowo określa, kto jest odpowiedzialny za organizację i realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

1. **Dyrektorzy szkół i przedszkoli:** Organizują pomoc w placówkach i nadzorują jej jakość. Współpracują z różnymi podmiotami, takimi jak poradnie psychologiczno-pedagogiczne, rodzice uczniów i instytucje pozarządowe.
2. **Nauczyciele i specjaliści:** Udzielają pomocy w ramach codziennej pracy dydaktycznej oraz realizują zajęcia specjalistyczne.
3. **Poradnie psychologiczno-pedagogiczne:** Wspierają szkoły poprzez diagnozowanie uczniów, wydawanie opinii i orzeczeń oraz prowadzenie działań terapeutycznych.

Rozporządzenie wprowadza szeroką gamę form wsparcia, aby odpowiedzieć na różnorodne potrzeby uczniów:

1. Zajęcia rozwijające uzdolnienia

- Przeznaczone dla uczniów o wybitnych zdolnościach.
- Celem jest rozwijanie ich talentów i pasji.
- Organizowane w grupach maksymalnie 8-osobowych.

2. Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne

- Dla uczniów z zaburzeniami rozwojowymi, w tym specyficznymi trudnościami w nauce.
- Liczba uczestników nie może przekraczać 5 osób.
- Skupiają się na niwelowaniu trudności związanych z procesami poznawczymi i funkcjonowaniem w środowisku szkolnym.

3. Zajęcia logopedyczne

- Dla uczniów z deficytami w zakresie mowy i języka.
- Maksymalna liczba uczestników: 4 osoby.
- Obejmują diagnozę, terapię i działania profilaktyczne.

4. Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne

- Przeznaczone dla uczniów mających trudności w funkcjonowaniu społecznym.
- Grupy liczą maksymalnie 10 uczestników.
- Pomagają w rozwijaniu umiejętności interpersonalnych i radzeniu sobie z emocjami.

5. Indywidualizowana ścieżka kształcenia

- Dla uczniów, którzy z powodów zdrowotnych lub innych nie mogą realizować pełnego programu w grupie.
- Łączy zajęcia indywidualne z tymi odbywającymi się w klasie.

6. Klasy terapeutyczne

- Tworzone dla uczniów wymagających intensywnego wsparcia.
- Liczba uczniów nie przekracza 15.
- Nauczanie jest dostosowane do potrzeb uczniów zarówno pod względem treści, jak i metod.

7. Porady i konsultacje

- Organizowane dla rodziców i nauczycieli.
- Mają na celu wspieranie w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana w sposób kompleksowy, angażując różne grupy specjalistów. Organizacja pomocy opiera się na:

1. **Wczesnym rozpoznawaniu potrzeb:** Nauczyciele i specjaliści prowadzą obserwację pedagogiczną w celu szybkiego wykrycia trudności uczniów.

2. **Zintegrowanych działaniach:** Pomoc udzielana jest we współpracy z rodzicami, poradniami i instytucjami zewnętrznymi.
3. **Planowaniu i monitorowaniu działań:** Każda forma pomocy jest szczegółowo dokumentowana, a jej efektywność regularnie oceniana.

Wyjątkowe potrzeby uczniów

Rozporządzenie kładzie szczególny nacisk na wsparcie uczniów z wyjątkowymi potrzebami, takimi jak:

- **Niepełnosprawność:** Zajęcia i metody pracy są dostosowane do ich możliwości.
- **Zaburzenia emocjonalne i społeczne:** Specjaliści pomagają uczniom radzić sobie z trudnościami, które wpływają na ich funkcjonowanie w grupie.
- **Zdolności ponadprzeciętne:** Działania wspierające ich rozwój mają na celu pełne wykorzystanie potencjału ucznia.

Znaczenie współpracy z rodzicami

Rodzice odgrywają kluczową rolę w procesie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Rozporządzenie nakłada na szkoły obowiązek współpracy z rodzinami w zakresie:

1. Informowania o dostępnych formach pomocy.
2. Włączania rodziców w planowanie działań wspierających ucznia.
3. Udzielania porad i konsultacji, które pomagają rodzicom lepiej rozumieć potrzeby dziecka.

Specjaliści, tacy jak pedagodzy, psycholodzy, logopedzi czy terapeuci pedagogiczni, mają szczególne zadania w ramach systemu pomocy:

1. **Diagnoza i analiza:** Rozpoznają potrzeby uczniów oraz przyczyny ich trudności.
2. **Wsparcie terapeutyczne:** Prowadzą zajęcia i terapie, które pomagają uczniom pokonać problemy.
3. **Współpraca z nauczycielami:** Doradzają w zakresie metod pracy z uczniami o specjalnych potrzebach.

System pomocy psychologiczno-pedagogicznej wymaga regularnej ewaluacji, aby zapewnić jego skuteczność. Specjaliści i nauczyciele są zobowiązani do:

1. Oceniania postępów uczniów.
2. Formułowania wniosków dotyczących dalszych działań.
3. Dokonywania zmian w planach wsparcia w razie potrzeby.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna ewoluuje w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby społeczeństwa. Kluczowe obszary rozwoju to:

1. **Integracja technologii:** Wykorzystanie narzędzi cyfrowych do diagnozy i terapii.
2. **Szkolenie kadry:** Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli i specjalistów.
3. **Rozszerzanie współpracy:** Budowanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi i instytucjami badawczymi.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 2017 roku stanowi fundament polskiego systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Jego kompleksowość i elastyczność pozwalają na skuteczne wspieranie uczniów w ich rozwoju. System ten jest istotnym narzędziem w budowaniu inkluzyjnego i przyjaznego środowiska edukacyjnego, które sprzyja rozwojowi każdego dziecka. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w systemie edukacji ma na celu wspieranie rozwoju uczniów, zwłaszcza w sytuacjach, gdy napotykają trudności lub wymagają szczególnego wsparcia ze względu na swoje potrzeby edukacyjne, społeczne czy emocjonalne. Istotą tej pomocy jest wczesne rozpoznanie problemów i udzielenie odpowiedniego wsparcia w sposób zorganizowany i systematyczny. Aby taka pomoc była efektywna, konieczne jest określenie sytuacji, w których musi być udzielona, procedur zgłaszania oraz sygnałów, które mogą wskazywać na potrzebę interwencji.

Kiedy pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest potrzebna?

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna powinna być udzielona zawsze wtedy, gdy u ucznia zostaną rozpoznane trudności, które mogą utrudniać jego funkcjonowanie w środowisku szkolnym lub społecznym. Sytuacje wymagające pomocy obejmują zarówno problemy związane z nauką, jak i emocjonalne, behawioralne czy społeczne. Przykłady takich sytuacji to:

1. **Niepelnosprawność:** Uczniowie z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, w tym ruchowymi, sensorycznymi, intelektualnymi czy wielorakimi, wymagają dostosowania metod nauczania oraz organizacji zajęć.
2. **Zaburzenia zachowania i emocji:** Dzieci przejawiające trudności w regulacji emocji, np. nadmierne wybuchy złości, lęki, depresję lub trudności w relacjach społecznych, potrzebują wsparcia terapeutycznego i dostosowania środowiska edukacyjnego.
3. **Specyficzne trudności w uczeniu się:** Problemy takie jak dysleksja, dyskalkulia czy dysgrafia wymagają zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz indywidualnego podejścia do pracy z uczniem.
4. **Choroby przewlekłe:** Uczniowie, których stan zdrowia wpływa na ich zdolność do uczestniczenia w zajęciach szkolnych, mogą potrzebować zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.
5. **Sytuacje kryzysowe:** Dzieci, które doświadczyły traumy, straty bliskiej osoby, rozvodu rodziców, przemocy domowej czy innych trudnych doświadczeń życiowych, wymagają specjalistycznego wsparcia.
6. **Problemy adaptacyjne:** Uczniowie zmieniający środowisko szkolne, przybywający z innego kraju lub kultury, często mają trudności z aklimatyzacją i mogą potrzebować pomocy w integracji.

7. **Niepowodzenia edukacyjne:** Dzieci mające trudności w realizacji podstawy programowej, niezależnie od przyczyn, powinny otrzymać pomoc w postaci zajęć dydaktyczno-wyrównawczych.
8. **Uzdolnienia ponadprzeciętne:** Wsparcie jest potrzebne także dla uczniów wybitnie zdolnych, aby umożliwić im rozwój ich talentów w odpowiednich warunkach.

Na jakiej podstawie zgłaszana jest potrzeba pomocy?

Podstawą zgłoszenia potrzeby udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej może być obserwacja zachowań ucznia, analiza wyników w nauce, opinia rodziców, nauczycieli czy specjalistów. Proces identyfikacji potrzeby wsparcia obejmuje:

1. **Obserwację pedagogiczną:** Nauczyciele, wychowawcy i specjaliści (np. psycholodzy, pedagodzy) mają obowiązek obserwować uczniów podczas zajęć. W przypadku zauważenia trudności, takich jak problemy z koncentracją, konflikty z rówieśnikami czy opóźnienia w nauce, powinni zgłosić potrzebę interwencji.
2. **Diagnozę w poradniach psychologiczno-pedagogicznych:** Rodzice lub szkoła mogą zgłosić dziecko do poradni w celu przeprowadzenia szczegółowej diagnozy, która określi jego potrzeby edukacyjne i rozwojowe.
3. **Opinia rodziców:** Rodzice, jako osoby najbliższe związane z dzieckiem, mogą zauważyć zmiany w jego zachowaniu, nastroju czy zainteresowaniach i zgłosić te obserwacje wychowawcy lub dyrektorowi szkoły.
4. **Wyniki nauczania:** Niskie wyniki w nauce, opóźnienia w przyswajaniu materiału czy brak postępów mimo pracy nauczyciela mogą wskazywać na potrzebę wsparcia.
5. **Incydenty w środowisku szkolnym:** Konflikty z rówieśnikami, izolacja społeczna, przejawy agresji czy inne problemy behawioralne mogą być sygnałem dla nauczycieli i rodziców, że dziecko wymaga pomocy.

Kiedy nauczyciel, rodzic lub specjalista zauważy potrzebę wsparcia, powinien postępować według określonych procedur:

1. **Zgłoszenie problemu:** Zgłoszenia można dokonać u wychowawcy klasy, nauczyciela przedmiotu, pedagoga lub dyrektora szkoły. Zgłoszenie powinno zawierać opis obserwowanych trudności oraz okoliczności, w jakich występują.
2. **Analiza przez szkołę:** Dyrektor szkoły lub wychowawca klasy analizuje zgłoszenie i organizuje spotkanie z rodzicami oraz specjalistami, aby przedyskutować zaobserwowane trudności i opracować plan działań.
3. **Współpraca z poradnią:** Jeśli szkoła nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać problemu, może skierować ucznia do poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu przeprowadzenia szczegółowej diagnozy.
4. **Planowanie pomocy:** Na podstawie zgromadzonych informacji szkoła opracowuje plan działań wspierających, który może obejmować zajęcia specjalistyczne, zmiany w organizacji nauczania czy współpracę z rodzicami.

Objawy w zachowaniu dziecka wskazujące na potrzebę pomocy

Rozpoznanie, że dziecko wymaga pomocy psychologiczno-pedagogicznej, często zaczyna się od zaobserwowania określonych objawów w jego zachowaniu. Mogą one obejmować:

1. Problemy emocjonalne:

- Nadmierna lękliwość, np. unikanie sytuacji społecznych lub szkoły.
- Wycofanie społeczne, brak kontaktu z rówieśnikami.
- Nadmierna drażliwość, wybuchy złości, agresja.
- Objawy depresyjne, takie jak smutek, brak energii, utrata zainteresowań.

2. Trudności w nauce:

- Brak koncentracji, łatwe rozpraszanie się.
- Problemy z czytaniem, pisanem lub liczeniem.
- Powtarzające się niskie oceny, brak postępów w nauce.
- Zgłaszanie trudności w zrozumieniu materiału.

3. Zaburzenia zachowania:

- Przejawy agresji wobec rówieśników lub nauczycieli.
- Niszczenie mienia, brak poszanowania dla zasad.
- Częste konflikty z kolegami, wywoływanie bójek.
- Izolowanie się od grupy, brak udziału w zajęciach.

4. Objawy fizyczne:

- Skargi na bóle brzucha, głowy lub inne dolegliwości, które mogą mieć podłoże psychologiczne.
- Zaburzenia snu, chroniczne zmęczenie.
- Utrata apetytu lub przeciwnie – nadmierne jedzenie.

5. Zmiany w zachowaniu:

- Nagłe pogorszenie wyników w nauce.
- Wycofanie się z aktywności, które wcześniej sprawiały przyjemność.
- Brak motywacji, apatia.
- Ekspozowanie nieadekwatnych do wieku reakcji, np. dziecięcego zachowania w starszych klasach.

6. Trudności społeczne:

- Unikanie kontaktu wzrokowego, trudności w nawiązywaniu relacji.
- Brak umiejętności współpracy w grupie.

- Odrzucenie przez rówieśników, brak znajomych.

Współpraca rodziców i szkoły

Rodzice i szkoła powinni działać jako partnerzy w procesie wspierania dziecka. Ważne jest, aby rodzice:

- Informowali nauczycieli o obserwowanych trudnościach.
- Wspierali dziecko w realizacji zaleceń specjalistów.
- Uczestniczyli w konsultacjach i warsztatach organizowanych przez szkołę.

Szkoła z kolei powinna:

- Informować rodziców o dostępnych formach pomocy.
- Zapewniać regularny kontakt i przekazywać informacje o postępach dziecka.
- Dostosowywać metody pracy do indywidualnych potrzeb ucznia.

Wczesne rozpoznanie trudności i szybka interwencja są kluczowe dla skuteczności pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Im wcześniej zauważone zostaną problemy, tym większa szansa na ich przezwyciężenie i zapobieganie dalszym trudnościom. Dzięki wspólnym działaniom rodziców, nauczycieli i specjalistów, dziecko może zyskać wsparcie, które umożliwi mu rozwój na miarę jego potencjału.